

Kúria webhelyen lett közzétéve (<https://kuria-birosag.hu>)

[Címlap](#) > 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény

1/2021. (VII. 12.) PK vélemény

1/2021. (VII. 12.) PK vélemény a felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről

A Kúriának mint a magyarországi legfőbb bírói fórumnak a polgári igazságszolgáltatásban betöltött szerepe kettős. Egyfelől felelős a jogalkalmazás egységének megteremtéséért és fenntartásáért (jogegységi funkció), másfelől az elé kerülő ügyekben egyedi határozatokat hoz a felek jogainak megóvása, a jogviták megnyugtató lezárása érdekében (egyéni jogvédelmi funkció). A Kúria jogegységesítő feladatainak különösen nagy hangsúlyt ad Magyarország Alaptörvényének (a továbbiakban: Alaptörvény) 25. cikk (3) bekezdése, amely szerint a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét.

A 2018. január 1-jén hatályba lépett polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) a Kúria – jogegységi és egyéni jogvédelmi funkcióiból fakadó – feladatainak hatékonyabb megosztása érdekében a korábbi perrendünkhöz képest koncepcionális változásokat tartalmaz. A Pp. a XXIX. Fejezetben elhelyezett felülvizsgálat intézményét továbbra is a Kúria hatáskörébe tartozó rendkívüli perorvoslatként szabályozza, ugyanakkor a Kúria jogegységi és egyéni jogvédelmi funkcióiból fakadó feladatok közötti egyensúly megteremtése érdekében a vagyoni perekre a korábbinál magasabb, ötmillió forintos értékhatárt ír elő, továbbá kizárja a felülvizsgálatot akkor is, ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indokokolásra utalással hagyta helyben [Pp. 408. § (1) és (2) bekezdés]. A felülvizsgálat alól kizárt ügyekben a Pp. lehetővé – egy esetben kötelezővé – teszi a felülvizsgálat engedélyezését a 409. § (2)-(3) bekezdéseiben szabályozott esetekben. A jogalkotó szerint az engedélyezési szabályok megalkotásának oka, hogy a Kúria az itt megjelölt körbe eső ügyek tekintetében is eleget tudjon tenni az Alaptörvénybe foglalt jogegységi funkciójából eredő feladatainak.

A 2020. április 1-jén hatályba lépett, az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) a Pp. engedélyezéssel összefüggő szabályait több ponton módosította. Emellett a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvénybe (a továbbiakban: Bszi.) iktatott új jogintézmény, a jogegységi panasz bevezetésével az engedélyezés feltételeinek következetes alkalmazása a korábbinál nagyobb hangsúlyt kap.

A Pp. a felülvizsgálat engedélyezésének feltételeit – az említett módosítást követően is – széles jogértelmezési keretet engedve határozza meg. Az alkotmányos szempontokra tekintettel, a felek és jogi képviselőik eljárásának megkönnyítése, egy átlátható, következetes és egységes gyakorlat kialakítása érdekében, a korábbi hazai engedélyezési rendszer tanulságait, a felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény eddigi tapasztalatait, továbbá több külföldi engedélyezési rendszer megoldásait is figyelembe véve a Kúria Polgári Kollégiuma a Bszi. 27. § (1) bekezdése alapján a következő

véleményt

nyilvánítja:

1. A Kúria a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria jogegységi határozatban, az általa a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett eseti határozatban még nem foglalt állást, feltéve, hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói

gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn.

A fél az engedélyezés alapjául szolgáló határozatokat a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében köteles pontosan megjelölni azzal, hogy első fokon jogerőre emelkedett határozatra nem hivatkozhat.

2. A Kúria a joggyakorlat továbbfejlesztésének szükségességére figyelemmel a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha a jogerős ítélet által felvetett elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat már kialakult és egységes ugyan, annak követése azonban a körülmények változására tekintettel nem támogatható.

3. A Kúria a felvetett jogkérdés különleges súlyára figyelemmel a felülvizsgálatot egyebek mellett abban az esetben engedélyezi, ha a jogkérdés nagy számban előforduló új típusú ügyben merült fel. A Kúria a felvetett jogkérdés társadalmi jelentőségére figyelemmel a felülvizsgálatot különösen akkor engedélyezi, ha a jogkérdés a jogalanyok széles körét érinti.

A Kúria a felülvizsgálatot ezekben az esetekben is csak akkor engedélyezi, ha az adott jogkérdésben korábban még nem foglalt állást közzétett ítélkezési gyakorlatában.

4. A Kúria az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előzetes döntéshozatali eljárásának szükségességére figyelemmel a felülvizsgálatot főszabály szerint akkor engedélyezi, ha a fél az eljárás során már indítványozta az általa felvetett jogértelmezési kérdés EUB elé terjesztését, de azt a bíróság elutasította, vagy arról – a fél kérelme ellenére – nem határozott.

5. A Kúria a közzétett határozatától jogkérdésben eltérő jogerős ítélet miatt a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha a jogerős ítélet a Kúria által meghozott, a BHGY-ben 2012. január 1-je után közzétett eseti határozatban kifejtettektől eltérő jogértelmezésen alapul.

6. A Kúria nem engedélyezheti a felülvizsgálatot olyan okból, amelyre a fél nem hivatkozott az engedélyezés iránti kérelmében.

7. A Kúria a felülvizsgálat engedélyezésének szükségességét hivatalból vizsgálja. Amennyiben a fél szükségtelenül terjeszt elő engedélyezési kérelmet – engedélyezés alá nem eső ügyben – a Kúria az engedélyezési kérelem elbírálását mellőzi, az egyébként szükséges engedélyezési kérelem hiánya esetén pedig e hiányosság jogkövetkezményét vonja le.

A felülvizsgálat engedélyezése körében a Kúria csak a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben foglaltakat vizsgálja, a jogerős ítélet felülvizsgálatát tehát csak az engedélyezés feltételei szempontjából végzi el.

Ha azonban a jogerős ítélet felülvizsgálatának törvény kizáró rendelkezése folytán nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelmet – az engedélyezés iránti kérelem vizsgálata nélkül – visszautasítja.

8. Hiánypótlásra kizárólag akkor kerülhet sor, ha a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem alaki szempontból hiányos. A Kúria tartalmi hiányosság esetén nem bocsát ki hiánypótlásra felhívó végzést.

9. A felülvizsgálat megtagadásáról szóló végzést kizárólag abból a szempontból kell indokolni, hogy a felülvizsgálat miért nem volt engedélyezhető. Ha a fél több engedélyezési okra is hivatkozik, a felülvizsgálatot megtagadó végzésben minden engedélyezési okra ki kell térni.

10. Ha a Kúria a felülvizsgálatot engedélyezi, a végzéséből egyértelműen ki kell derülnie, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálatát melyik engedélyezési ok alapján engedte meg. A felülvizsgálat engedélyezésének indokaira az érdemi határozat indokolásában kell kitérni.

11. A másodfokú ítélet indoklásában hivatkozott jogszabályhely vagy az indokolás tartalma alapján a Kúria állapítja meg, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indokolásra utalással hagyta-e helyben.

12. A vagyoni jogi perekre előírt korlátozás a keresetlevelet visszautasító és az eljárást megszüntető végzés elleni felülvizsgálati kérelem benyújtása esetén is érvényesül, ezért a felülvizsgálat engedélyezése iránt a félnek kérelmet kell előterjesztenie.

13. A Pp.-nek az engedélyezési okokra vonatkozó rendelkezéseit – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a vagyoni jogi tárgyú nemperes eljárásokban is alkalmazni kell.

14. A Kúria Polgári Kollégiuma a 2/2017. (XI. 13.) PK véleményt meghaladottnak tekinti.

1. A Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjának első fordulata a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében teszi lehetővé a felülvizsgálat engedélyezését. A joggyakorlat (az Alaptörvény szóhasználatában: jogalkalmazás) egysége azt jelenti: a bíróságok között nincs eltérés a tekintetben, hogy az egyes jogszabályokat miként kell értelmezni, azaz mi a jogi norma alapvető tartalma, illetve azt hogyan kell alkalmazni. Ez az engedélyezési ok lehetővé teszi, hogy a Kúria az alsóbb fokú bíróságok felett megfelelő kontrollt gyakorolhasson, és az egységes ítélkezés követelményének megtartása érdekében az alsóbb fokú bíróságok számára – szükség szerint – irányt mutasson.

A joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálat akkor engedélyezhető, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban – ideértve a Legfelsőbb Bíróság által 2012. január 1-jét megelőzően meghozott és a Bszi. 195. § (1) bekezdésében foglaltak szerint továbbra is „alkalmazható” irányelvben, elvi döntésben, kollégiumi állásfoglalásban vagy a kollégiumi véleményben értelmezett jogkérdéseket is – a Kúria jogegységi határozatban vagy az általa a BHGY-ben közzétett eseti határozatban (a közzétételről lásd az 5. pont indokolását) még nem foglalt állást, feltéve, hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdés vonatkozásában a bírói gyakorlat nem egységes, vagy az eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn.

Elvi jelentőségű jogkérdésnek minősül minden olyan jogkérdés, amely egy jogszabály rendelkezésének értelmezésével, az alkalmazandó norma alapvető tartalmával és az ahhoz kapcsolódó esetleges jogkövetkezményekkel összefügg. Így például annak meghatározása, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:223. § (2) bekezdésében található objektív igényérvényesítési határidő elévülési vagy jogvesztő jellegű-e, kétségtelenül elvi kérdés, figyelemmel arra, hogy e határidőhöz minősítésétől függően eltérő anyagi jogi és eljárásjogi jogkövetkezmények kapcsolódhatnak.

Nem elegendő ugyanakkor, hogy a Kúria a felmerülő elvi jelentőségű jogkérdésben még nem foglalt állást. Az is szükséges, hogy az engedélyezés iránti kérelemben a fél arra hivatkozzon, hogy az adott jogkérdésben a bírói gyakorlat nem egységes, vagy, hogy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezzel a joggyakorlat egysége megbomlásának a veszélye áll fenn. Ez utóbbi esetkörben – a német és az osztrák gyakorlat tanulságai alapján – akkor kell engedélyezni a felülvizsgálatot, ha a másodfokú bíróság döntése magában hordozza annak a veszélyét, hogy a hibás gyakorlatot a többi bíróság is követi. Az önmagában érdektelen, hogy a hiba megismétlődése milyen valószínűséggel fog nagy számban előfordulni; a felülvizsgálat engedélyezéséhez az is elegendő, hogy az ismétlődésnek van egy rejtett, strukturális veszélye, tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság a „jog félreértéséből” indul ki, az egyedi hibás döntés pedig az elsőfokú bíróságok egységesen rossz gyakorlatához vezethet. Különösen fennállhat az ismétlődés veszélye abban az esetben, ha a következetes bírói gyakorlattól eltérő döntést magasabb bírói fórum (például egy ítélőtábla) hozta.

Ha a fél erre az engedélyezési okra hivatkozik, az engedélyezés alapjául szolgáló eltérő bírói döntéseket az engedélyezés iránti kérelmében egyértelműen azonosítható módon – legalább a határozatot hozó bíróság nevének és a határozat számának feltüntetésével – meg kell jelölnie. A fél kizárólag másodfokon jogerőre emelkedett, vagy legfelsőbb bírósági döntésekre hivatkozhat engedélyezés iránti kérelmében, kizárva ezzel annak a lehetőségét, hogy a nem végleges, a perorvoslati bíróság hatására utóbb változó ítéletek alapozzák meg a felülvizsgálat engedélyezését.

2. A Pp. 409. § (2) bekezdés *a*) pontjának második fordulata abban az esetben teszi lehetővé a felülvizsgálat engedélyezését, ha az a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében indokolt. A külföldi – elsősorban az osztrák és a svájci – gyakorlat tanulságai alapján a felek a joggyakorlat továbbfejlesztésének szükségességére akkor hivatkozhatnak, ha egy elvi kérdésben a bírói gyakorlat már kialakult és egységes ugyan, de e gyakorlat követése a továbbiakban változatlan formában nem támogatható, figyelemmel például a társadalmi vagy gazdasági viszonyok megváltozására, avagy arra, hogy a jogszabályokban változás következett be, amely kétséges teszi, hogy a meglévő iránymutatások továbbra is irányadók lehetnek. Példának okáért a jogtudományban felmerülő újabb doktrínák előretörése szintén alapot adhat a meglévő gyakorlat továbbfejlesztésére.

3. A Pp. 409. § (2) bekezdés *b*) pontja abban az esetben teszi lehetővé a felülvizsgálat engedélyezését, ha a fél által állított jogszabálysértés vizsgálata a felvetett jogkérdés különleges súlya vagy társadalmi jelentősége miatt indokolt.

E rendelkezés első fordulata kizárólag akkor teszi lehetővé a jogerős ítélet felülvizsgálatát, ha a vizsgált jogkérdés az egyedi ügyön – különleges súlyára tekintettel – túlmutat. Előfordulhat, hogy – az előző pontban elemzett esetköröktől eltérően – nem alakult ki széttartó bírói gyakorlat, a joggyakorlat továbbfejlesztésére sincs szükség, de a felülvizsgálati kérelem olyan jogértelmezési kérdést tartalmaz, amellyel kapcsolatban a Kúria korábban még nem foglalt állást. Ez az eset áll fenn például akkor, ha egy új jogszabály értelmezése, vagy egy joghézag kitöltése elvi iránymutatást igényel. Ezekben az esetekben azonban az is szükséges a felülvizsgálat engedélyezéséhez, hogy valamilyen további – általában a jogegységgel, illetve közvetetten a jogbiztonsággal kapcsolatba hozható – fontos ok fennálljon, és ennek folytán a Kúria iránymutatása váljon szükségessé. Ilyen ok lehet például az új típusú ügyek nagy száma.

Ha a felek olyan jogkérdés értelmezését kérik a Kúriától, amely bár új, de a jogegységet (jogbiztonságot) a jogkérdés megválaszolása annak csekély jelentősége vagy kisszámú gyakorlati előfordulása folytán nem érinti, a felülvizsgálatot nem indokolt engedélyezni.

A 409. § (2) bekezdés *b*) pontjának második fordulata szerint a felülvizsgálat akkor engedélyezhető, ha a fél által állított jogszabálysértés vizsgálata a felvetett jogkérdés társadalmi jelentősége miatt indokolt. „Társadalmi jelentősége” van az olyan jogkérdéseknek, amelyek a társadalom széles körét közvetlenül vagy közvetett módon érintik. Ez megvalósulhat például úgy, hogy a vitássá tett szerződési feltétel az üzleti életben használt általános szerződési feltételek között jellemzően szerepel, így a feltétel tisztességtelenségének megítélése kihatással lehet a perben nem álló személyekre is. Nagy társadalmi jelentősége lehet egy jogkérdésnek akkor is, ha a jogsértő gyakorlat fenntartása másokat is a jogsértő gyakorlat folytatására ösztönözhet.

Az e pontban elemzett okok alapján a felülvizsgálat csak akkor engedélyezhető, ha a Kúria a különleges súlyú, illetve a nagy társadalmi jelentőségű jogkérdésben korábban még nem foglalt állást jogegységi határozatában, kollégiumi véleményében vagy az általa a BHGY-ben közzétett eseti határozatban (a közzétételről lásd az 5. pont indokolását). Nincs szükség például – az egyébként nagy társadalmi hatású – devizahiteles ügyekben a felülvizsgálat engedélyezésére, ha a Kúria az adott kérdésben az említett módokon már állást foglalt, és a jogerős ítélet a Kúria gyakorlatától nem tér el.

4. A Pp. 409. § (2) bekezdés *c*) pontja lehetővé teszi a felülvizsgálat engedélyezését akkor is, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata azért indokolt, mert – a másodfokú bíróság

erről való döntése hiányában – az EUB előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége merül fel.

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 267. cikk első bekezdésének *a)* és *b)* pontja szerint az EUB rendelkezik hatáskörrel előzetes döntéshozatal meghozatalára a Szerződések értelmezése vagy az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése érdekében.

A felülvizsgálat engedélyezésének feltétele, hogy az uniós jogszabály alkalmazása vagy annak elmaradása az ügy érdemére kihatott és a Kúria úgy ítéli meg, hogy a fél által a Pp. 410. § (2) bekezdés *c)* pont *cc)* alpontja alapján felvetett jogkérdést az EUB elé kell terjeszteni.

A Pp. 409. § (2) bekezdés *c)* pontjának a „másodfokú bíróság erről való döntése hiányában” fordulatát úgy kell értelmezni, hogy a fél az eljárás során indítványozta ugyan az általa felvetett jogértelmezési kérdés EUB elé terjesztését, de azt a bíróság elutasította, vagy arról – a fél kérelme ellenére – nem határozott. A Pp. e rendelkezésének alkalmazásában főszabályként nincs lehetőség arra, hogy a fél először a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében indítványozza az EUB megkeresését.

Kivételesen előfordulhat, hogy bár a fél először a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében indítványozza az EUB megkeresését, mégis a Pp. 409. § (2) bekezdés *c)* pontjában írt engedélyezési ok alapján kérheti a felülvizsgálat megengedését. Erre kerülhet sor, ha a fél korábban azért nem kezdeményezte az EUB megkeresését, mert először a jogerős határozat alapján – pl. a számára kedvezőbb elsőfokú határozat megváltoztatása folytán – szembesült azzal, hogy a jogvita elbírálására irányadó magyar jog értelmezése eltér jellemzően valamely uniós irányelv általa helyesnek tartott értelmezésétől.

Ebben a körben szükséges hangsúlyozni, hogy a felülvizsgálat engedélyezése a Pp. 409. § (2) bekezdés *c)* pontjára hivatkozással az előzőekben kiemelt feltétel (a fél előzetesen indítványozta az általa felvetett jogértelmezési kérdés EUB elé terjesztését) esetében sem automatikus. A Kúriának azt is mérlegelnie kell, hogy az engedélyezés iránti kérelemben a Pp. 410. § (2) bekezdés *b)* pont alapján megjelölt jogszabálysértés elbírálásához a Pp. 410. § (2) bekezdés *c)* pont *cc)* alpontja szerinti jogkérdés megválaszolása érdekében szükséges-e előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményeznie.

Mindezekon túlmenően a Pp. 409. § (2) bekezdés *c)* pontja mellett a fél nincs elzárva attól, hogy valamely más rendelkezésre hivatkozással kérje a felülvizsgálat uniós jog megsértésén alapuló engedélyezését. Ebben az esetben a kérelem nem – vagy nem kizárólag – a 409. § (2) bekezdés *c)* pontján, hanem ugyanezen bekezdés *a)-b)* pontján vagy a 409. § (3) bekezdésén alapulhat. A felülvizsgálat engedélyezésének indokát a fél ilyen esetben is köteles pontosan megjelölni a kérelmében. A Pp. 409. § (2) bekezdés *a)* pontjára alapítottan a felülvizsgálat engedélyezésének akkor van helye, ha annak a 2. pontban írt egyéb feltételei (például a Kúria még nem foglalt állást ebben az elvi jelentőségű jogkérdésben és a felülvizsgálattal támadott határozat ellentétes a fél által megjelölt egy vagy több másodfokú, vagy legfelsőbb bírósági határozattal) fennállnak. Emellett a Pp. 409. § (2) bekezdés *b)* pontjára alapítottan a vizsgált jogkérdésnek az egyedi ügyön túlmutató különleges súlya is alapot adhat a felülvizsgálat engedélyezésére abban az esetben például, ha fél az általa érvénytelennek tartott másodlagos uniós jogforrás alkalmazását sérelmezi a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében, tekintve, hogy az EUMSZ 267. cikk első bekezdés *b)* pontja szerint az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusai érvényességének megítélésére az EUB rendelkezik hatáskörrel. Megalapozhatja a felülvizsgálat engedélyezését a Pp. 409. § (3) bekezdése alapján a Kúria által hozott és 2012. január 1-je után a BHGY-ban közzétett határozatban alkalmazott uniós jogszabály értelmezésétől való eltérés is.

5. A Pp. 409. § (3) bekezdése szerint a Kúria a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha a felülvizsgálati kérelemmel támadott ítélet a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben eltér. A „közzétett” határozat fogalmát a Pp. 346. § (5) bekezdésére, illetve a Bszi. 32. § (1) bekezdés *b)* pontjára figyelemmel úgy kell értelmezni, hogy az alatt a Bírósági Határozatok Gyűjteményében

közzétett, 2012. január 1-je után meghozott határozatokat kell érteni. A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet előterjesztő félnek minden esetben egyértelműen azonosítható módon – az eltéréssel érintett határozatok ügyszámának pontos feltüntetésével – meg kell jelölnie, hogy a jogerős határozat melyik korábban közzétett döntéstől tér el.

Ha megállapítható, hogy a jogerős ítélet a Kúria által a fentiek szerint meghozott és közzétett határozattól eltér, a fél által állított jogszabálysértésre tekintettel a felülvizsgálatot engedélyezni kell, az engedélyezés körében – ellentétben a 409. § (2) bekezdése szerinti engedélyezési okokkal – a Kúriának mérlegelése jogköre nincs. A mérlegelést nem tűrő engedélyezési ok ellenére nem engedélyezhető a felülvizsgálat abban az esetben, ha a jogerős ítélet a Kúria által korábban közzétett határozattól eltér ugyan, de ez utóbbiban kifejtett jogi álláspont már nem irányadó, mert a Kúria a kérdésben eltérően rendelkező jogegységi határozatot hozott.

6. A Pp. 2. § (2) bekezdése szerint a bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. Ez a szabály a felülvizsgálat engedélyezése körében is érvényesül. Ebből következően a Kúria nem engedélyezheti a jogszabálysértés felülvizsgálatát olyan okból, amelyre a fél nem hivatkozik az engedélyezés iránti kérelmében. A felülvizsgálat engedélyezése minden esetben a fél kérelmén alapul, azon a Kúria akkor sem terjeszkedhet túl, ha az engedélyezés vizsgálata körében az ügy érdemére kiható jogszabálysértést észlel.

7. A Kúria a felülvizsgálat engedélyezésének szükségességét – a Pp. 24. § (1) bekezdésére figyelemmel – hivatalból vizsgálja. Amennyiben a fél szükségtelenül terjeszt elő engedélyezési kérelmet engedélyezés alá nem eső ügyben, a Kúria az engedélyezési kérelem elbírálását mellőzi és – a felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálhatósága esetén – a jogerős határozatot felülvizsgálja. Ezzel ellentétben, ha a fél tévesen úgy ítéli meg, hogy a felülvizsgálat engedélyezésére nincs szükség, következésképpen engedélyezési kérelmet nem terjeszt elő, a Kúria a Pp. 415. § (1) bekezdés e) pontja szerinti következményt vonja le, azaz a felülvizsgálati kérelmet visszautasítja.

A Pp. 412. § (2) bekezdése szerint az engedélyezés iránti kérelmet – elsősorban praktikus okokból – a felülvizsgálati kérelemmel egyszerre kell előterjeszteni. Ennek ellenére az engedélyezés iránti kérelem érdemi vizsgálata csak arra szorítkozhat, hogy a félnek megadható-e a felülvizsgálat iránti engedély: ebben a szakaszban kizárólag a fentebb részletezett okok fennállását lehet vizsgálni, és arról kell döntenie, hogy a felülvizsgálat engedélyezhető-e. Nem kell azonban vizsgálni az engedélyezés iránti kérelmet, ha a jogerős ítélet felülvizsgálatának nincs helye. Ha például a fél olyan jogerős ítélet felülvizsgálatát kéri, amelynek felülvizsgálata egyébként is kizárt [példának okáért a Pp. 407. § (1)-(2) bekezdése vagy az 569. § (3) bekezdése alapján], vagy a fél több évvel a felülvizsgálati kérelem benyújtása előtt jogerőre emelkedett ítéletet támad felülvizsgálati kérelemmel (következésképpen a felülvizsgálati kérelem elkésett), az engedélyezési okok vizsgálata szükségtelenné válik, tekintettel arra, hogy felülvizsgálatnak egyébként sincs helye. Ilyen esetben a Kúria a felülvizsgálati kérelmet (és nem a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet) az engedélyezés iránti kérelem vizsgálatát mellőzve visszautasítja.

8. A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem vizsgálatánál a Pp. által meghatározott szigorú követelmények érvényesülnek: a Kúria az engedélyezés iránti kérelmet visszautasítja, ha a kérelem nem felel meg a törvényi feltételeknek [Pp. 410. § (4) bekezdés].

A 410. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó – a felülvizsgálati kérelem tartalmáról szóló – 415. § (1) bekezdés f) pontja alapján a Kúria a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet visszautasítja, ha a kérelem nem felel meg a törvény által meghatározott követelményeknek, és az ennek megfelelő kiegészítése a kérelem benyújtására biztosított törvényes határidőn belül nem történt meg. Figyelemmel arra, hogy ez a rendelkezés a felülvizsgálati kérelem tartalmára vonatkozó alcím alatt szerepel, azt a korábban is érvényesített értelmezést kell követni, hogy a felülvizsgálati kérelem (ideértve az engedélyezés iránti kérelmet is) alaki hiányosságai – így például a Pp. 405. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 115. § (2) bekezdésére tekintettel az

illeték teljes vagy részleges hiánya (illetékhiány); vagy a jogi képviselő meghatalmazásának nemléte – hiánypótlásra való felhívást követően is pótolhatók.

Nem eredményezi a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem visszautasítását önmagában például az sem, ha a fél a felülvizsgálati kérelmet és a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet egy beadványban, szerkezetileg elkülönülten terjeszti elő, feltéve, hogy a beadványban az engedélyezési kérelem minden tartalmi eleme hiánytalanul szerepel. Ebben az esetben hiánypótlás elrendelésének nincs helye.

9. Ha az engedélyezés iránti kérelem visszautasításának nincs helye és hiánypótlásra sincs szükség, a Kúria az engedélyezés iránti kérelemtől érdemben határoz. A Pp. 411. § (1) bekezdése szerint, ha a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem érdemi elbírálásra alkalmas, a Kúria tanácsban, tárgyaláson kívül határoz a felülvizsgálat engedélyezéséről vagy annak megtagadásáról. A Pp. 411. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálat megtagadásáról szóló végzést röviden indokolni kell. A felülvizsgálat megtagadásáról szóló végzést kizárólag abból a szempontból kell indokolni, hogy a felülvizsgálat miért nem volt engedélyezhető (így például azért, mert a Kúria már döntött a felmerült elvi kérdésben, avagy a felvetett jogkérdés társadalmi jelentősége nem jelentős). E végzésben nincs helye annak, hogy a Kúria az ügy érdemét érintő kérdésekre is kitérjen, figyelemmel arra, hogy az ügy érdemére kiható jogszabálysértést a Kúria csak akkor vizsgálhatja, ha a felülvizsgálatot engedélyezi.

Ez a gyakorlat megfelel az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) által kialakított szempontrendszernek. Az EJEB több határozatában – így például az *Ovlišen kontra Dánia - 16469/05.*, *Kukonnen Kontra Finnország No. 2.- 47628/06.*, *Nerva kontra Egyesült Királyság - 42295/98.*, *Jaczkó kontra Magyarország - 40109/03. ügyekben* – is kifejtette, hogy a legfőbb bírói fórum eljárását megtagadó határozatot kizárólag abból a szempontból kell indokolni, hogy az engedélyezési okoknak a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem miért nem felelt meg. Nem eredményezi a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét, ha az ügy érdemi kérdéseire a felülvizsgálatot megtagadó határozat nem tér ki, a Kúria a felülvizsgálatot kizárólag az engedélyezési okok fennállásának hiányára hivatkozva tagadja meg.

Ha a fél több engedélyezési okra is hivatkozik, a felülvizsgálatot megtagadó végzésben minden engedélyezési okra ki kell térni.

10. Ha a Kúria a felülvizsgálatot engedélyezi, az engedélyező végzés indokolására nincs szükség, ugyanakkor a végzésből ki kell derülnie, hogy a Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálatát melyik engedélyezési ok alapján engedte meg. Ha a fél több engedélyezési okra is hivatkozik a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében, de a Kúria az okok egy részére alapítottan nem látott lehetőséget a felülvizsgálat engedélyezésére (a konkrét engedélyezési ok tekintetében a felülvizsgálatot megtagadta), ennek indokait az engedélyező végzésben is szerepeltetni kell. Ilyen esetben a Kúria a jogerős ítéletet csak az eredményes engedélyezési okkal összefüggő jogszabálysértések tekintetében vizsgálja felül.

A Kúria a felülvizsgálat megengedhetőségét csak a jogerős ítélet azon rendelkezései körében vizsgálhatja, amelyek keretében a fél engedélyezési okot állít. Ebből következően, ha a fél a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet teljes terjedelmében való felülvizsgálatát kéri, az engedélyezés iránti kérelmében azonban csak egyes kereseteket elbíráló ítéleti rendelkezések vonatkozásában állít kivételes engedélyezésre alapot adó feltételt, míg más kereseteket elbíráló ítéleti rendelkezéssel összefüggésben ilyen feltételt nem jelöl meg, akkor a Kúria a felülvizsgálatot részben engedélyezi, feltéve, hogy a fél engedélyezés iránti kérelme a hivatkozott körben megalapozott. Abban az esetben, ha a felülvizsgálat engedélyezését kérő fél a valódi tárgyi keresethalmazatot elbíráló ítélet valamennyi rendelkezését sérelmesnek tartja, akkor köteles valamennyi ítéleti rendelkezés vonatkozásában megjelölni és megindokolni azt, a Pp. 409. § szerinti engedélyezési okot, amelyre a kérelmét alapítja. A valódi tárgyi keresethalmazat esetén ugyanis a keresetek léte egymástól független, ezért azok akár elkülönült perekben is érvényesíthetők. Következésképpen a felülvizsgálat Pp. 408. § szerinti korlátjának a megkerülésére – így jogszabálysértéshez – vezethetne az, ha a Kúria valamennyi – önállóan tekinthető – ítéleti rendelkezés felülvizsgálhatóságát érdemben vizsgálná úgy, hogy a

felülvizsgálat engedélyezését megalapozó feltételek kizárólag csak egyes rendelkezésekkel összefüggésben állnak fenn. Ugyanez az elvi megfontolás érvényesül abban az esetben is, ha a fél az engedélyezés iránti kérelmében valamennyi ítéleti rendelkezés vonatkozásában megjelöl engedélyezési okot, azonban az engedélyezés feltételei csak részben, egyes ítéleti rendelkezésekkel összefüggésben állnak fenn. A Kúria ebben az esetben is csak részben engedélyezi a felülvizsgálatot.

A felülvizsgálat engedélyezésének indokaira az érdemi határozat indokolásában kell kitérni.

11. A Pp. 383. § (2) bekezdés első fordulata szerint, ha az elsőfokú bíróság ítélete érdemben helyes, a másodfokú bíróság ítéletével azt helybenhagyja. Az „érdemben helyes” ítélet fogalma magában foglalja azt az esetkört is, amelyben a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet annak indokai alapján hagyja helyben. Ebben az esetben a másodfokú bíróság ítélete a Pp. 386. § (4) bekezdésének második mondata alapján – csupán erre a körülményre utalással – rövidített indokolást tartalmaz. Ez a helybenhagyó ítélet tehát értelemszerűen a Pp. 408. § (2) bekezdése által támasztott együttes feltételnek megfelelően azonos jogszabályi rendelkezésen és azonos jogi indokoláson alapul.

A Pp. 383. § (2) bekezdésén alapuló helybenhagyó ítélet azonban akkor is megfelel a 408. § (2) bekezdése szerinti döntés kritériumainak, ha a másodfokú bíróság az ítélet indokolásában értékeli a fél másodfokú eljárásban megtett perbeli cselekményeit, illetőleg, ha az elsőfokú bíróság általa is helyesnek tartott és a döntését megalapozó érveit további érvekkel kiegészíti. Ugyancsak ide tartozik az az eset, amikor a kizárólag hatályon kívül helyezésre irányuló fellebbezés minden tekintetben alaptalannak bizonyul, s ezért a másodfokú bíróság a Pp. 382. §-a alapján – az ügy érdemét nem érintve – helybenhagyja az elsőfokú ítéletet.

A 408. § (2) bekezdés érvényesülése érdekében a másodfokú bíróság ítéletének indokolásából egyértelműen ki kell derülnie, ha az elsőfokú bíróság indokaival maradéktalanul egyetértett, illetőleg, ha további indokokat csupán a fél fellebbezésére figyelemmel fogalmazott meg.

Tekintve azonban, hogy a Kúria a 408. § (2) bekezdése szerinti feltételek fennállását minden esetben hivatalból vizsgálja, így azt akkor is megállapíthatja, ha a másodfokú bíróság a fentebb említett jogszabályhelyekre kifejezetten nem hivatkozott az ítéletében.

A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy sok esetben a másodfokú bíróság azonos jogi indokolással hagyja helyben az elsőfokú ítéletet, ugyanakkor döntése indokait további – jellemzően a fellebbezésben felhozott érvekre reagáló – indokokkal is kiegészíti, amely azonban a fentiekre figyelemmel nem zárja ki a 408. § (2) bekezdésében foglalt alkalmazását. Az említett szabály alkalmazásának nem akadálya az sem, ha a másodfokú bíróság az általa elvégzett anyagi pervezetést követően jut az elsőfokú bírósággal azonos végkövetkeztetésre, tekintettel arra, hogy önmagában a másodfokú bíróság anyagi pervezetése nem zárja ki a 408. § (2) bekezdésének alkalmazását. Nem zárható ki, hogy a másodfokon elvégzett anyagi pervezetés szükségtelen, téves vagy eredménytelen volt, és emellett az elsőfokú ítélet helybenhagyó döntés születik. Ennek okán anyagi pervezetés esetén is minden esetben a másodfokon meghozott döntés és az elsőfokú ítélet összevetése alapján állapítható meg, hogy az elemzett szabály szerinti feltételek fennállnak-e.

Amennyiben a perben több keresetről kell döntenet (valódi tárgyi keresethalmazat) a Pp. 408. § (2) bekezdése érvényesülését keresetenként kell vizsgálat tárgyává tenni. Ilyen esetben a fél engedélyezési kérelme csak azokra a keresetekre terjedhet ki, amelyeket érintően a hivatkozott bekezdés szerinti feltételek teljesülnek. Ezzel ellentétben egyazon kereset esetén egyes jogkérdések egybehangzó eldöntése nem zárja ki a fél által állított jogszabálysértés alapján az érintett jogkérdés szempontjából a jogerős ítélet felülvizsgálatát.

12. A felülvizsgálható határozatok körét a Pp. 406. §-a határozza meg. Az említett § (1) bekezdése szól az ítéletről, és az ezzel egy tekintet alá eső ügy érdemében hozott jogerős végzésről.

A 408. § a felülvizsgálható határozatok körét a vagyoni jogi perekben korlátozza. A Pp. új megközelítést érvényre juttatva a korábbi jogértelmezéstől [1/2009. PJE határozat III. pont] eltérően határozza meg a vagyoni jogi per fogalmát. A 7. § (1) bekezdés 18. pontja szerint vagyoni jogi per „az a per, amelyben az érvényesített igény a fél vagyoni jogain alapul, vagy az igény értéke pénzügyben kifejezhető.” E meghatározás alapján a tisztán pénzkövetelés iránt indított perek mellett a vagyoni jogi perek (és az ilyen tárgyú nemperes eljárások) körébe tartoznak azok is, amelyek esetén az érvényesített igény a fél vagyoni jogain – azaz valamilyen társasági jogi, dologi, kötelmi vagy öröklési jogi jogosultságon – alapul, tekintet nélkül arra, hogy az igényt milyen eljárásban bírálják el.

Következésképpen a személyiségi jogi perek közül vagyoni jogi pernek minősülnek a sérelemdíj, illetve a személyiségi jogi jogsértéssel összefüggésben okozott kár megtérítése iránt indított perek. A szellemi alkotásokkal kapcsolatos igények közül e körbe tartoznak például a szerző vagyoni jogain alapuló szerzői jogi igények, illetve az iparjogvédelmi (peres és nemperes) eljárások is. Ilyennek minősülnek a jogi személyekhez kapcsolódóan a jogi személyek határozatai felülvizsgálata iránt indított perek, egyéb, a Pp. 7. § (1) bekezdés 9. pontjában említett perek, a cégekkel kapcsolatos külön törvényben szabályozott perek és nemperes eljárások, valamint a fizetésképtelenséggel kapcsolatos eljárások és a vagyonrendezési ügyek. A dologi jogi perek köréből vagyoni joginak minősülnek egyebek mellett a birtokviták, a tulajdoni perek különböző formái (így különösen a tulajdonjog megszerzésével, gyakorlásával, korlátaival és megszüntetésével kapcsolatos ügyek), a társasházi közgyűlési határozat érvénytelenségének megállapítása iránti, valamint a földtulajdonosi közösség határozatának felülvizsgálata iránt indított perek is. Vagyon természetű folytán vagyoni jogi pernek minősülnek a nem közvetlenül pénzkövetelésre irányuló kötelmi ügyek (így egyebek mellett a szerződés létrehozására, érvénytelenségének, hatálytalanságának megállapítása irányuló vagy szavatossági jogok gyakorlása iránt indított perek vagy a zálogjog érvényesítése iránt indított nemperes eljárások) és öröklési jogi jogviták (például a végintézkedés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perek) is. Mindezekhez képest nyilvánvalóan nem vagyoni jogi perek az objektív szankciók érvényesítése iránt indított személyiségi jogi perek, a sajtó-helyreigazítási perek, valamint a szerző személyiségi jogain alapuló szerzői jogi igények, a személyállapotú perek és – személyegyesítő jellegük folytán – a civil szervezetek nyilvántartásával kapcsolatos eljárások, illetve a civil szervezetek határozatainak hatályon kívül helyezése iránt indított perek.

Tekintve, hogy a Pp. a vagyoni jogi per fogalmát a korábbiaktól eltérően az értelmező rendelkezések körében minden eljárásra irányadóan egységesen, alapvetően az igény természete alapján határozza meg, a különleges eljárásokban a vagyoni jelleg megítélése – a munkaügyi perek kivételével – attól függ, hogy a konkrét igény pénzkövetelésre irányul-e, illetve a fél vagyoni jogain alapul-e. Ebből következően vagyoni jogi pernek minősülnek a családjog körébe tartozó vagyoni természetű jogviták (tipikusan a házassági, élettársi vagyoni jogi, illetve tartásdíj érvényesítése iránt indított perek). A végrehajtással kapcsolatos eljárások megítélése attól függ, hogy az azzal érintett határozat vagyoni jogviszonyon alapul-e (ugyanaz irányadó például a külföldi határozat tanúsítvánnyal való ellátásával összefüggésben benyújtott felülvizsgálati kérelem megítélésére is). A fentiek ellenében nem minősülnek vagyoni jogi pernek a választottbírói ítéletek érvénytelenítése iránt indított perek sem, figyelemmel arra, hogy ezekben kizárólag a határozat eljárásjogi szempontú, szűk körű felülbírlata történik.

A Pp. 408. §-ában említett korlátozásokat minden vagyoni jogi perben alkalmazni kell azzal, hogy ha a vagyoni jogon alapuló igény értéke nem meghatározható, akkor a 408. § (1) bekezdése szerinti értékhatáron alapuló korlátozás nem alkalmazható, következésképpen e körben kizárólag a (2) bekezdés szerinti feltételek teljesülése esetén kizárt a jogerős ítélet felülvizsgálata.

A Pp. 406. § (2) bekezdése szerint a 406. § (1) bekezdésének megfelelő alkalmazásával van helye felülvizsgálati kérelem benyújtásának a keresetlevelet a 176. § (1) bekezdés a)-i) pontjai és a 176. § (2) bekezdés b)-c) pontja alapján visszautasító és az eljárást a 240. § (1) bekezdés a)-c) és f) pontja alapján megszüntető jogerős végzések ellen. A „*megfelelő alkalmazás*” kritériuma e körben azt jelenti, hogy ezek a végzések – az ítélethez és az ügy érdemében hozott végzésekhez hasonlóan – a 408. § (1) és (2) bekezdésében előírt korlátozás alá esnek. Ha tehát

a keresetlevelet visszautasító vagy az eljárás megszüntető végzés tekintetében a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték az ötmillió forintot nem haladja meg, vagy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését azonos jogszabályhelyre és jogi indoklásra utalással helybenhagyta, a félnek kérnie kell a felülvizsgálat engedélyezését. A fentiek csak azokra az esetekre vonatkoznak, ha az eljárás megszüntetése a Pp. hivatkozott rendelkezésein alapul.

13. A nemperes eljárásokra vonatkozó szabályok ugyan nem tartalmazzak utalást arra nézve, hogy a felülvizsgálat korlátozására, illetve a felülvizsgálat engedélyezésére vonatkozó szabályokat ezekben az eljárásokban is alkalmazni kell, a Pp. funkcionális hatályára (mögöttes jogszabályi jellegére), illetve a „megfelelő alkalmazás” követelményére figyelemmel a korlátozó szabályoknak a vagyoni tárgyú nemperes eljárások körében is érvényesülniük kell.

A Pp. 406. § (1) bekezdésére figyelemmel e kollégiumi vélemény alkalmazásában jogerős ítélet alatt a vagyoni tárgyú nemperes eljárások vonatkozásában az ügy érdemében hozott jogerős végzést kell érteni.

14. A Módtv. újításaira, illetve a Pp. hatálybalépését követő tapasztalatokra figyelemmel szükségessé vált a felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény felülvizsgálata, és ennek okszerű következményeként – e PK vélemény elfogadásával – az említett elvi iránymutatás meghaladottá nyilvánítása.

Budapest, 2021. július 12.